ગૂજરાતી પેહેલી ચોપડીના અર્થ.

કવિતાની સમજુતી, તથા ગુજરાતના
ઇતિહાસના સાર સાથે.

બુકસેલર મગનલાલ દેવચંદ
તથા.
બુકસેલર તરભોવન રણછોડે
છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યા.

અમદાવાદ
યુ૦ પ્રી૦ અને જ૦ એ૦ કં૦ "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યા.
સંવત ૧૯૪૦. સને ૧૮૮૪.

કિમ્મત ૧ આનો.

ગુજરાતી પેહેલી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.
મા=માતા. જીજી; જનેતા માડી.
બા=બેહેન.
છે=હયાતી કે ચાલતી વેળા બતાવનાર શબ્દ.
પાઠ ૨ જો.
ભુ=જળ. પાણી; નીર; ધરતી ભુમી. [ગ.
પા=પીવરાવ,ચોથોભા
પાઠ ૩ જો.
પી=પેટમાં ઉતાર, પાન કર.
જા=પોહોચ.
પાઠ ૪ થો.
બા=માનો બાપ, યા બાપનો બાપ.
તું=બીજો પુરૂષ.
પાઠ ૫ મો.
આ=પાસેની ચીજ, સ્વરનોબીજો અક્ષર
મો=મુખ, બાળ સરત બતાવનાર શબ્દ.
પાઠ ૬ ઠો.
ઘી=માખણ તાવ્યાથી જે પદારથ નિકળે છે તે.
ખા=જમ.
પાઠ ૭ મો.
એ=પેલું ઓલ્યું.
બી=બીજ, બીયું.
શું=કયું.
પાઠ ૮ મો.
લે=ઝાલ્ય: પકડ.
તે=ત્રીજો પુરૂષ.
પાઠ ૯ મો.
જી=વડીઆઈ, દાદી
ના=નહીં. નકાર બતાવનાર શબ્દ.
પાઠ ૧૦ મો.
હા=હકાર બતાવનાર શબ્દ વારૂ.
રૂ=કપાસમાંથી નિકળેલો પદારથ.
પાઠ ૧૧ મો.
તાતા=રોટલો રોટલી, ભાખર.
છી=ખરાબ, ખોટું; નઠારૂ.
પાઠ ૧૨ મો.
કે=કિંવા, વા; અથવા; યા.
લાડુ=મોદક લાડુ, ગળ્યો પદારથ.
જે=કોઈ, ગમએ.
પાઠ ૧૩ મો.
હું=પોતે, પંડે.
લેઉ=ઝાલું, પકડું.
લેજે=ઝાલજે,પકડજે.
પાઠ ૧૪ મો.
વાવા=બેશ, સારૂ;શોભતું; શુંદીર.
મારૂં=પોતાનું.
તેલ=તલ પીલ્યાથી જે તત્વ નિકળે છે તે.
આપ=દે.
પાઠ ૧૫ મો.
હું=છઉં, પેહેલા, પુરૂ

ષનુ એક વચન.
અને=પોતાને.
લાવ=આણ.
ખાજે=જમજે.
ખાઊં=ભોજન કરૂં.
પીઊં=પાન કરૂં, ગળે ઉતારૂ.

પાઠ ૧૬ મો.

જાય=સધાવે, ચાલે.
આવું=પધારૂં.
આવ=ચાલ.
કેમ=શી રીતે શા કારણ શા માટે.

પાઠ ૧૭ મો.

ત્યાં તે ઠેકાણે.
તલ=તિલ,જેમાંથીતેલ નિકળે છે તે.
જાઉં=હીંડુ, ચાલુ.
તે=ઓલ્યા,પેલા;ત્રીજો પુરૂષ.

પાઠ ૧૮ મો.

દે=આપ.
આજ=ચાલતોદીવસ.
ભાત=રાંધેલા ચોખા.
ખાવા=પ્રસાદ લેવા જમવા.
જોવા=દેખવાતપાસવા
લેવા=ઝાલવાપકડવા.

પાઠ ૧૯ મો.

નહી=ના, નકાર બતાવનાર શબ્દ.
દુધ=પય. માતાના સ્તનમાંથીનિકળનારો પ્રવાહી પદારથ.
મામા=માનો ભાઈ.
પછી=જરા રહીને પછવાડેથી, પાછળથી

પાઠ ૨૦ મો.

મારા=પોતાના.
હશે=હોશે.
જોવું=દેખવું, ભાળવું.

પાઠ ૨૧ મો.

ત્યારે=તે વખત.
ઘરે=મુકામ, વાસ, રહેઠાણ.
તારૂ=સામામાણસનું.

પાઠ ૨૨ મો.

ગોળ=શેરડીના રસને ઉકાળી નરમ અથવા કઠણ કરેલો ખાવાનો પદારથ.
હતું=નકી બતાવનાર શબ્દ.
ભાવશે=પસંદ આવશે.
હતાં=નકીપણુ બતાવનાર શબ્દ.
માજી=વરઘડોશી, મા

પા ૨૩ મો.

શાક=તરકારી, ભાજીપાલો.
તારા=સામામાણસના-
દાળ=કઠોળનાબેભાગ.
આવશે=પધારશે.
ઊંઘ=ઘોરવું, નિંદ્રાવસ થવું.
દેસે=આપશે.

પાઠ ૨૪ મો.

હાથ=કર,ભુજ, હસ્ત.
તારા=સામાના.
પગ=ટાંટીઆ,ચરણ. પાય.
જોઉં=ભાળુ, દેખુ.

પાઠ ૨૫ મો.

નથી=છે નહી.
કાકા=બાપના ભાઈ.
ક્યાં=ક્યા ઠેકાણે.
નાક=નાશીકા, શ્વાસ લેવાની ઇંદ્રી.
તમારા=સામા માણસના.

પાઠ ૨૬ મો.

કાંઈ=લગાર,થોડું,જરા
આપ્યું=દેઉ.
બેહેન=બા, ભગની.
વાત=કથા,કાણુ.કથન, કાણી.
કહું=બોલું.
ખાવું=જમવું, ભોજન કરવું.

પાઠ ૨૭ મો.

કોણ=કીયો, કયો.
થાય=લાગે, બને.
માશી=માની બેહેન.
એક=સંખ્યામાં પેહેલો આંકડો.
એમ એકને એક સંખ્યા. ૨
ભાઈ=બંધવ.

પાઠ ૨૮ મો.

જાણે=ખબર પડે.
મસ=વધારે, જાસ્તી, ઘણું.
આપીશ=દેઇશ.
લાવી=આણી.
કરશે=બનાવશે.
ખાશે=જમશે.
સરત=યાદ, ખબર, જાણ.
બાજરી=એક જાતનું અનાજ.
ઘઉં=એકજાતનું અનાજ.

પાઠ ૨૯ મો.

[કરો
પુછો=સવાલકરો, પ્રશ્ન
કહે=કોહો, સંભળાવો,
માગે=કહે.
તો=અવ્યય છે.
કામ=કરાય, કાજ.
કહું=બોલું, વદ.
પુછ્યુ=સવાલ કરે.
જોઇશે=જરૂર પડશે.
પુરી=તાંનીરોટલી, અખુરી નહી તે.

પાઠ ૩૦ મો.

જુવો=દેખો.
હતા=હાજર.
માગી=પુછી.
આપો=દો,સોંપો.
કેરી=આંબાનું ફળ.
તેણે=પેલાએ.

પાઠ ૩૧ મો.

તમે=બીજો પુરૂષ.
ભુખ=ક્ષુધા, ક્ષવા.
ભુખી=ખાધાગરની
પણ=પરંતુ, તોપણ, તથાપી.
લાગી=થઈ, વળગી, ચોટી.
થઈ=બની.
બાહાર=મારગમાં, રસ્તામાં.
જાવ=ચાલતાથાઓ.

પાઠ ૩૨ મો.

પાસે=કને, નજદીક, લગભગ.ઢુંકડું.
ભાભી=ભાઇના કે દોસ્તદારની વહુ.
તેની=પોતાની.
બીજો=અવર.
ક્યારે=કીએ વખતે.
ઉભુ=આડુ નહી તે, ખડું.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુંદર=ઝાડમાંથી નિકળેલો ચીકણો પદારથ.
આંબો=કેરીનું ઝાડ.
સોનું=કનક, હેમ.
જુની=અસલી, નવી નહી તે, પુરવની ઘણા કાળની.
કાલ=ચાલતાં દીવ

સનો આગલો કે પાછલો દીવસ.

પાઠ ૩૪ મો.

ચાર=ત્રણનેએક, બેને બે. (૪)
કેટલા=કોઇસંખ્યા માલમ ન હોય તે પુછવામાં આવે એવો શબ્દ; અમુક સંખ્યા.
માથું=મસ્તક,શીર,ટોચ મથાળું.
છત્રીટોપ,છત્ર, છતરી.
માથાં=મસ્તકો.
પશુ=જનાવર, ઢોર, હેવાન.

પાઠ ૩૫ મો.

પધારશો=પુરશો, જઈ.
આવો=પધારો.
જોડે=સાથેસંગાથે; પાસે કને.
તેડી=ઉચકી.
નાની=કદમાં થોડીઅચુકડી.
બીજું=જુદું.
જાઇશ=દુર થઇશ.
ખીર=બાફેલા ચોખા દુધમાંઉકાળેછે તે.
પુરી=ઘઉંની તળેલી નાની રોટલી.

પાઠ ૩૬ મો.

ટેરો=બેશ; મજાનો; સુંદર.
માટે=વાસ્તે, કારણસાર અરથે મળે જાતે, પડે, મતે.
લાવ્યો=આણ્યો.
કાગળ=કોરો અથવા લખેલો પત્ર.
કેવો=કેવીતરેહનો; કેવી જાતનો.
લખાવશું=લખવા બતાવશું.
લખીશ=લખવાએશીશ
વારે=વખતે; કાળે.
આવડે=સમજે,જાણે.

પાઠ ૩૭ મો.

ખુમો=ઘાંટો; હોંકારો ટઉકો.
થયું=બન્યું.
પાડો=પાડો ભેંસનો નર.
પાડશે=કાહાડશે; હેઠે નાખશે.

પાઠ ૩૮ મો.

એસું=પજાણ કરું.
ઘોડો=અશ્વ,તુરંગ;હય.
ખરીઓવાળુ પશુ.
ઘોડે=તુરંગે.
કયે=કીયે, કોણે.
છોકરા=છોકરાં, બાળ.
આપણ=આપણે પોતે
જાડો=પુષ્ટ, મજબુત.
આવડે=જાણે,સમજે.
ચાકર=નોકર, સેવક; દાસ.
ભીમો=નામછે.

પાઠ ૩૯ મો.

આણું=લાવું.
બહુ=વધારે,ઘણું મસ
પાણી=જળ, નીર.
ખપ=અગત્ય, જરૂર.
ઉભી=આડી નહી.
છોડી=છોકરી, દીકરી.
શું=કીયે પ્રશ્ન પુછના. ર શબ્દ.
કને=પાસે; નજીક.
પીળુ=હળધર જેવા રંગનું.
કાચા=રાંધ્યાવગરના.
તરસ=તલપ; પ્યાસ

પાણીની ધખ.
લાગી=થઈ.

પાઠ ૪૦ મો.

ભલી=શાણીડાહીસારી
પેટ=ઉદર.
રાંધે=બાફે; પકાવે.
ખાધા=જમ્યા.
ખવાડત=જમાડત.
દાહાડે=દીવસ.
રાંધેલા=બાફેલા.

પાઠ ૪૧ મો.

બાપડા=બીચારા ગરીબ રાંક.
ધીમે=હળવે, સાસતે.
અમે=પોતે, જાતે.
ઝટ=તાકીદ, જલદી ઉતાવળ; તરતઝટપટ એકદમ.
દાંત=દંત.
મધ=મધમાખીનો ખોરાક ગોળ જેવો ગળ્યો પદારથ.
આપણી=પોતાની.
શેરી=મોહોલ્લો.
વહુ=બાયડી સ્ત્રી ધણીઆણી બારજા.
એમને=તેમને.
ડોશી=વરધ સ્ત્રી.
હીંડાતુ=ચલાતુ,
બાપડી=બીચારી.
ભલી=સારી એથ.
તેમને=તેઓને.
ચાલે=હીંડે.

પાઠ ૪૨ મો.

ચોળ=સાકરકર; મશળ.
વેળા=વખત; કાળ સમય.
ગંદી=મેલી, ચોખી નહી તે.
ગાંડી=અકલવગરની દીવાની.
લુગડાં=કપડાં, વસ્ત્ર.
અરે=ઓ.
મેલાં=ગંદાં; ઉજળાં નહી તે.
ઉડે=ફરકે.
જોયો=દેખ્યો, નરખ્યો.
ચોળતી=મસળતી.
ઓળ=હાર, પંકિત.
પેહેર=ધાલ્ય.
મેલાં=ગંદાં.
ડીલે=શરીરે; અંગે.
ગંદી=ગોબરી, મેલી; ખરાબ.

પાઠ ૪૩ મો.

ઓળખી=પારખી.
ખેતર=અનાજ પકવવાની જમીન.
સાંભળે=સુણે.
કાચુ=બાફ્યાવગરનું
ઘંટી=ચક્કી, દળવાનું યંત્ર.
મજુરી=મેહેનત વહતરૂ.
રાખજે=સાચવજે, જાળવજે.
અનાજ=દાણા, ધાન.
વાળા=તાંતણા.
પઈશા=રૂદીયાં, જઈ.
વેચવા=કિંમત લેવા.

પાઠ ૪૪ મો.

બોલા=કોહો.
પાંચ=પંચકકું, ચાર ને એક.
શા=કંઈ પ્રશ્નપુછના૨ શબ્દ.
થોડી=લગાર, ઓછી.
મગ=એક જાતનું કઠોળ.
અડદ=એક જાતનું કઠોળ.

ઘાલ=ઝાલર.

પાઠ ૪૫ મો.

બાકી=બકાત અધુરો.

બાફ=રાંધ, ચઢાવ.

દળી=પીશી.

બાફી=રાંધી.

રોટલી=પોળી.

રોટલા=ભાખરા.

રોજ=હમેશ; નીત

આવડે=જાણે.

લોટ=આટો, દળેલું અનાજ.

પાઠ ૪૬ મો.

રમુ=એલું.

ઉઠે=ઉભો થાય.

પાડુ=જાત.

સુતી=નિદ્રાવશ થઇ.

ગાય=ગૌ, ધેનું.

પેલી=ઓલી.

ધોળી=સફેત, ઉજળી.

રાતી=લાલ.

અજાણી=જાણીતી નહી તે.

અહીં=આ જગાએ અતરે.

પાઠ ૪૭ મો.

ચારો=ઢોરનું ખાણું;

ઘાસ=ચાર.

ગોધો=આખલો.

બધુ=તમામ સઘળુ.

થોડું=લગાર.

વિના=વગર, શિવાય.

નાંખ=ફેંક, ઉછેટ.

નાખીએ=ફેંકીએ.

ભરાય=પુરૂ થાય.

પાઠ ૪૮ મો.

જોયો=દેખ્યો.

દયા=કૃપા, મેહેરબાની

છાશ=દહીંમાં પાણી નાખીવલોવે તે છાશ

ભેંસ=ડોબું,

રંગ=રૂપ.

કાળો=સામળો.

સમજણ=અકલબુદ્ધિ

દહી=દધી દુધમાંછાશ મેળવ્યાથી થાયછે તે

પાઠ ૪૯ મો.

મઠ=એકજાતનું કઠોળ

મીઠુ=નીમક; લુણ.

કઢી=છાશમાં મશાલો નાંખીઉકાળેછે તે.

હાથે=પોતાની મેળે.

ખીચડી=દાળ અને ચોખા એકઠાકરીને રાંધેછે તે.

પારખી=ઓળખી.

દેખાડું=બતાવું.

પાઠ ૫૦ મો.

ઝાડ=તરૂ, વરક્ષ.

ખુણો=ખાંચો.

તોડવી=ચુંટવી.

ઠીક=સારૂં.

ઘેલો=ગાંડો.

ચડી=ઉપર ગઈ.

આંબો=કેરીનું ઝાડ.

આંમલી=આંમલીનું ઝાડ.

લીમડો=એક જાતનું ઝાડ.

વડ=એક જાતનું ઝાડ.

ચોરી=ધણીથી છાની જણસલેઇજવી તે.

તોડીશ=ચુંટીશ.

પાઠ ૫૧ મો.

ફોઈ=બાપની બેહેન.

નાઠો=દોડ્યો.

ફળીઆ=ખાંચા ખડકી મેહેલો. શેરી; માડ.

નિકળે=નીસરે.

કીધુ=કરયું, બનાવ્યું. રચ્યું.

ચોટી=ચોટી.
અલી=સખી, બેહેન-
 પણી.
ખબર=માલમ;જાણ.
લાકડી=સોટી,ગેડી.

પાઠ પર મો.

સઉ=બધાં તમામ;
 એકએક.
વાળુ=સાંજનું અથવા
 રાતનું ભોજન.
બચી=ચુંબન,બોકી.
મોઢું=મુખ,વદન.
ગાળો=ખરાબ શબ્દ
 મુખેથી બોલવા.
દીધી=આપી, આલી.
વાંક=ગુનો, તકશીર.
માદાં=આજારીકાયલી
કડવા=વખજેવા, ઝેર
 જેવા.
ઓસડ=દવા.

પાઠ પ૩ મો.

તોફાન=ઉધમાત, મ-
 સ્તાઈ.
આંખો=લોચન, નેત્ર.
કોડ=નાશ.
ઉભા=શીધા આડા
 નહી તે ખડો.
લુલો=લંગડો, પાંગળો
વાગે=લાગે.
રીતે=રઢીએ ચાલે.
ચુલામાં=ભઠીમાં.
મોટા=ઘરડા.
જીવ=પ્રાણ આત્મા.
પોતાની=પારકીનહીતે
જરા=લગારઓછુંથોડું

પાઠ પ૪ મો.

ઢોલ=નગારૂં.
ઢગલા=ગંજ.
ખાંધે=ઠાધે ખભે.
નિશાળ=શાળા,ભણ-
 વાનું ઠેકાણું.
જણ=મનુષ્ય, માણસ
વધારે=અતિશય, ઘણું
 મસ.
પુરો=બરોબર.
વગાડે=બજાવે.
પીપી=શરણાઈ.
બેસ=અંગવસ્ત્ર.
મેહેતાજી=માસ્તર,ભ
 ણાવનારશાળાગુરૂ
મજા=ગમત, રમુજ.
બેસવા=શરૂકરવા.
પટેલ=પાટીદારકણબી
વરસ=બાર માસ.
મારતા=પીટતા,ઠોકતા
શેઠ=ધણીમાલીકઉપરી

પાઠ પપ મો.

ખેંચે=તાણે.
દીઠાં=જોયાં.
નાગી=નવસ્ત્રી.
ધુળ=ધેશુ, ખીઆડી.
કાદવ=કીચ,કચરોકી
 ચડ.
કજીઓ=વઢવાડ, કું-
 કાસ ટંટો.
ફરે=હોડે, આથડે-
ભણે=ગોખે.
હળ=હાળ,સાતીકું.
બળદ=ગાયનો ખાંશી
 કરેલો નર.
કેડેવું=બતાવું.
ધણી=માલેક.
બેડે=બેડતાં ખણે.
પોતાની=પારકી નહી
ઢોર=જનાવર.

પાઠ પ૬ મો.

કુતરો=શ્વાન, કુતરીનો
 વર.
બીલાડી=મંજારીમની
કબુતર=ખબુતર.
ચકલો=ચકલીનો નરનું

કાગડો=હાડીઓ.
પોપટ=સુડો, સુક.
પાંખો=પક્ષીને ઉડવા-
નું સાધન.
ઝાડ=વરક્ષ.
માળા=પક્ષીના ઘર.
ઊંદર=ચુવા, મુષક
મુશકા.
ગરોળી=જાનવર.
દીધાં=આપવાં.
ગધેડો=ખર.
પાઠ ૫૭ મો.

એક=સંખ્યાનો પેહેલો
અક્ષર.
બે=એકને એક (૨)
સંખ્યા.
ત્રણ=બેને એક (૩)
લખણ=લતરણું કલમ
મુકુ=મેલું.
જોડે=સંગાથે, સાથે.
ઉલટા=અવળા વિરૂધ
પાઠ ૫૮ મો.
ચાર=બેને બે (૪)
પાંચ=ત્રણને બે (૫)

છ=ચારને બે (૬)
આંગળાં=હાથની હ-
થેળીથી ટેરવાં સુ-
ધીનો ભાગ.
પાઈ=પૈશાનો ત્રીજો
ભાગ.
પાઠ ૫૯ મો.
સાત=ચારનેત્રણ (૭)
આઠ=પાંચનેત્રણ(૮
નવ=છનેત્રણ (૯)
દસ=પાંચનેપાંચ(૧૦)
મીંડું=શુન્ય. (૦)

ખબર.

આ ચોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણેથી વેચાતી મળશે.

નડીઆદ—કાગદી સાહેબભાઈ ચોપડી વેચનાર.

વડોદરા—બુકસેલર દસરથ રાગોબા ઠા. રાવપરામાં.

બુકસેલર રણછોડ મોતીરામ.

બલસાડ—બુકસેલર દ્વારકાંદાસ પરભુદાસ.

સુરતમાં—મેહેતાજી ફકીરભાઈ કાશીદાસ.

બુકસેલર મંચેરજી જમસેદજી.

બુકસેલર કરસનદાસ નારણદાસ.

મુંબાઈમાં—બુકસેલર સખારામ ભીકસેટ.

બુકસેલર બાળકૃષ્ણ લક્ષમણ.

બુકસેલર ભીમજી માણેક.

બુકસેલર દામોદર ઈશ્વર.

બુકસેલર ગોકળદાસ હરજીવનદાસ.

પાલણપુર—હિંમતલાલ તલકચંદ.

વીરમગામ—બુકસેલર મુળશંકર લલુ.

સામટી જોઈતી હોય તેમણે પોસ્ટપેડ કાગળ લખી ખુલાસો કરવો. નાટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં. મુંબાઈનાં છાપેલાં સંસ્કૃત, હીંદુસ્તાની, ગુજરાતી, ડીકસનેરીઓ, નાટકો, જૈનધરમનાં, તથા વૈષ્ણવધરમનાં, તથા વારતાઓ, તથા કાયદાઓ, પેહેલેથી તે સાતમી સુધીના અરથ, તરજુમાઓ, અને વઈદકનાં પુસ્તકો વિગેરે બીજી ઘણીએક જાતનાં પુસ્તકો અમારી પાસેથી ઘણી સરસ છાપ ને સસ્તી કીમતે મળશે. બુકસેલર મગનલાલ દેવચંદ માણેકચોકમાં

બુકસેલર નરોતમ રણછોડ ડાકોર.